

Tipy pro psaní: Struktura práce a jazykové prostředky

Naděžda Firsova, Adam Urban

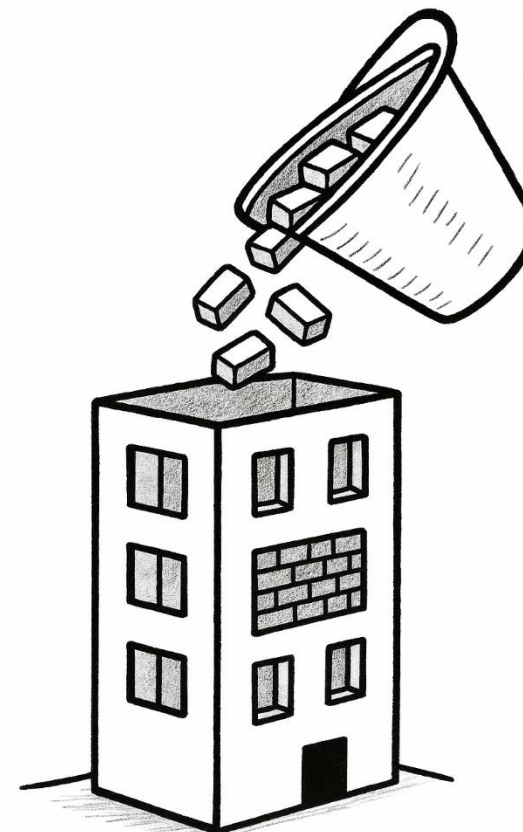
Jak na závěrečnou práci

21. 10. 2025

Co se dnes naučíte

- Porozumíte principům vědeckého psaní
- Seznámíte se se strukturou závěrečné práce a jejími jednotlivými částmi
- Naučíte se efektivně používat jazykové prostředky pro argumentaci a soudržnost textu
- Získáte vhled do častých chyb a jak se jim vyhnout

OpenAI. (2025, October 17). Minimalist black and white illustration of a three-story building as a metaphor for the final thesis and its structure. The bricks filling the building represent the words that make up the outline. [AI-generated image]. ChatGPT (GPT-5).

Principy a struktura odborného textu

Akademické psaní, odborný text

Účelem akademického/odborného psaní je

- **Informovat a popsat**
- **Přesvědčit a inspirovat**

Principy: tři „J“

- **Jasnost**
- **Jednoznačnost**
- **Jazyková přiměřenost**

Struktura odborných textů

Odborné texty mají zavedenou strukturu

=> snazší orientace v textu

ALE

mezi různými typy textů/žánry, obory, školami i katedrami jsou rozdíly:

... rozdíly mezi žánry: různý účel textu, jiné publikum
(kniha x článek x závěrečná práce)

... mezi obory: jiný způsob argumentování, důraz na jazyk

... jazyky: jiný zvyk, důraz na jiné informace/ jazyk. prostředky

... školy a katedry: jiný zvyk

Inspirace odjinud: např. formulace, způsob argumentování

Struktura závěrečné práce

- **Pokyny školy**
- **Vedoucí práce**
- **Repozitáře:** starší práce z oboru, ideálně katedry
... posudky (na co je kladen důraz)

Struktura závěrečné práce

Struktura práce

Bakalářská práce má většinou 6 částí:

- abstrakt – shrnutí práce
- úvod – uvedení čtenáře do tématu
- teoretická část – popsání poznatků o problematice, užívaných metod
- praktická/experimentální část – popsání tvého výzkumu, testování, pokusů apod.
- výsledky/diskuze – porovnání tvých výsledků s teorií a literaturou (jako dvě samostatné, nebo jedna souhrnná kapitola)
- závěr – shrnutí celé práce a jejích výsledků, popř. přínos a možnosti dalšího rozvoje tématu

PORADENSKÉ A KARIÉRNÍ CENTRUM VŠCHT PRAHA. Průvodce bakalářem. Online. 3., aktualizované. Praha, 2024. Dostupné také z: <https://pkc.vscht.cz/pruvodce-bakalarem>

OSNOVA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Číslování a názvy hlavních kapitol práce jsou stanoveny osnovou (viz níže) a jejich dodržení v práci je závazné:

- 1 Úvod
- 2 Cíl práce a metodika
- 3 Teoretická část práce / Teoretická východiska / Současný stav poznání řešené problematiky *
- 4 Praktická část práce / Vlastní práce / Analytická část práce *
- 5 Zhodnocení výsledků / Zhodnocení a doporučení / Výsledky a diskuse *
- 6 Závěr
- 7 Seznam použitých zdrojů
- 8 Seznam obrázků; Seznam tabulek; Seznam grafů; Seznam použitých zkratk
Přílohy

* volí se pouze jedna z uvedených možností názvu kapitoly.

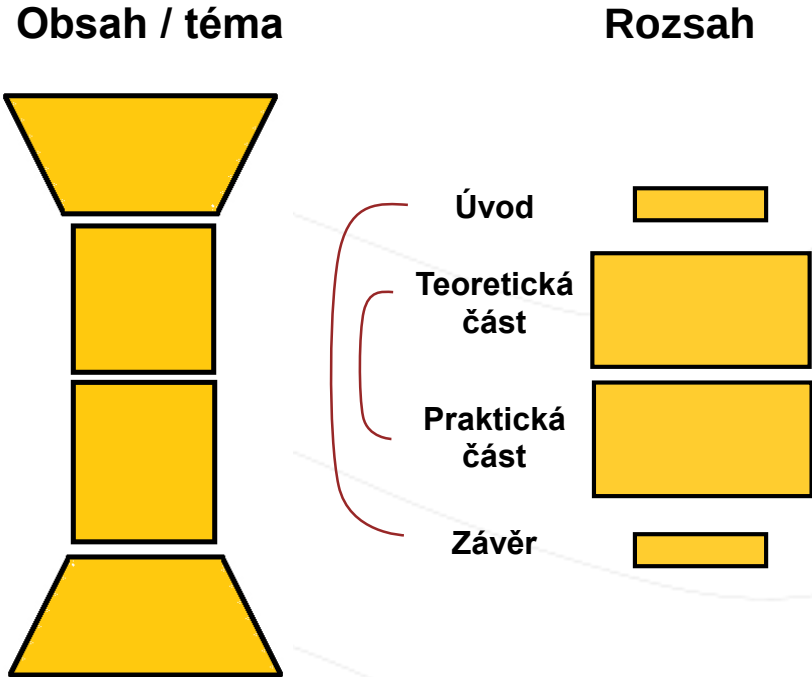
PEF ČZU V PRAZE. Požadavky PEF ČZU v Praze na překládání bakalářských prací. Praha, 2023. Dostupné také z: <https://www.pef.czu.cz/dl/49534>

❖ Závěrečná práce (zpravidla v rozsahu 20 až 50 stran pro práce bakalářské resp. 40 až 80 pro práce diplomové ve formátu A4 (bez příloh)) vytištěná oboustranně zpravidla fontem 11 a svázaná kvalitní vazbou v jednom svazku, musí obsahovat:

1. obsah včetně seznamu případných příloh
2. zadávací formulář
3. anotaci v jazyce českém nebo slovenském a jazyce anglickém
4. prohlášení o samostatném zpracování práce (viz [metodický pokyn č.1/2009](#))
5. korektní citace použitých pramenů v souladu (viz [metodický pokyn č.1/2009](#))
6. úvodní rozbor zadané problematiky
7. popis řešení zadaného úkolu
8. závěrečné zhodnocení výsledků
9. seznam použité literatury

FEL ČVUT V PRAZE. Forma a obsah závěrečné práce. Praha, 2018. Dostupné také z: https://comtel.fel.cvut.cz/sites/default/files/public/users/pravdai/02_forma_a_obsah_dip.pdf

Části závěrečné práce (obecně, nejčastěji)

+ **další náležitosti** jako: titulní list, poděkování, zadání, obsah, klíčová slova, seznam zdrojů (různé názvy), seznamy obrázků, tabulek a zkratk, přílohy, anotace, resumé...

a další části:

- Abstrakt
- Cíle práce
- Metodika
- Diskuse
- ...

Jednotlivé části práce

Následující snímky obsahují obecné informace k různým částem závěrečné práce.

V závislosti na zvyklostech daného oboru/školy se může jejich obsah lišit.

Abstrakt

Poskytuje **základní informace o práci**, slouží také k jejímu vyhledání.

Téma, kontext

Cíl, výzkumná otázka

Metoda řešení

Výsledky

Přínos, závěry

Proč?

Co?

Jak?

Co z toho?

... často jediná část textu, kterou lidé čtou (rozhodnutí, zda si dokument přečíst)

... existují i jiné typy abstraktů (např. pokud je psán před výzkumem)

... rozsah dán obvykle školou

... abstrakt v dalším jazyce

Tato bakalářská práce se zabývá využitím systému pro měření kinematiky vestibulárního aparátu v průběhu chůze a vyhodnocením vlivu stylu chůze a typu obuvi na pohyb vestibulárního aparátu. **Zvoleným systémem pro toto měření byla gyro-akcelerometrická helma s pěti gyro-akcelerometry. Zkoumána byla chůze po rovině a po schodech nahoru i dolů.** Byl naměřen soubor 20 probandů ve věku 20 - 28 let. Naměřená data byla zpracována do tabulek a rozsahy výsledných vektorů lineárních zrychlení (Max-Min) byly dále statisticky vyhodnoceny pomocí testu normality (Shapiro-Wilkův test) a následně F-testem, případně T-testem. Na základě těchto testů byly přijaty nebo zamítnuty stanovené nulové hypotézy, zabývající se právě rozdíly v rozsahu výsledných vektorů lineárního zrychlení mezi různými typy chůze. **Obecně platí, že lineární zrychlení je větší pro chůzi přes patu než při chůzi přes špičku. Při chůzi s botami a bez bot platí, že s botami je lineární zrychlení menší.** Vliv typu obuvi nebyl potvrzen.

TÉMA

CÍL /
OTÁZKA

METODA
ŘEŠENÍ

VÝSLEDKY
ZÁVĚR

- Uvedení do problematiky (kontext)
- Co konkrétně práce řeší (cíle, výzkumné otázky) a proč (zamýšlený přínos práce, proč je téma důležité a aktuální)
- Důležitost tématu, motivace ke čtení
- Postoj autora
- Součástí bývá popis struktury práce (Kapitola 2 se zabývá...) a metodiky

- Přehled dosavadních poznatků v dané problematice (rešerše)
- Nutná teoretická východiska: pojmy a souvislosti
- Specifikace a případně definice, stručná historie pojmů, teorií/postupů používaných v praktické části (a nutných pro její pochopení, případně vysvětlení výběru metody – porovnání s ostatními)
- Metodika/Metodologie:
 - ...někdy samostatně, nebo součást praktické části (záleží na oboru; může to být nástroj k cíli práce nebo součást cíle)

- Vlastní řešení problému, někdy „experimentální část“
- Postup, aplikace metody/metodiky, popis experimentů, výpočty, software, testování hypotéz
- Replikovatelnost, ověřitelnost
- Výpočty, výsledky

- Jak práce zapadá do současného stavu poznání?
- Odpovídá poznatkům z jiných výzkumů, nebo je s nimi naopak v rozporu? Jaké jsou možné důvody?
- Interpretace výsledků, možné limity

...někdy samostatná část práce, jindy součást jiné části (např. Závěru)

- Shrnutí výsledků práce
- Přínos práce
- Koresponduje s úvodem: odpovídá na problémy a otázky v něm nastíněné (odpověď na výzkumnou otázku/zhodnocení splnění vytyčených cílů), případně vysvětluje, proč něčeho nebylo dosaženo
- Důsledky: souvislosti, přesahy, širší kontext, doporučení pro další výzkum, uplatnění v praxi

... pokud není Diskuse samostatně, bývá součástí Závěru

Akademické psaní, odborný text: Tipy do začátku

Jak začít psát

Každé psaní začíná čtením – Jak číst?

- Začínáme jako **roztržitý** a **lenivý** čtenář
- Pokračujeme jako **pozorný** a **pečlivý** čtenář

+ Vyplatí se dodržovat nějakou formu organizace a vytvářet si návyky

Co si určitě vyjasnit před psaním

Cíl práce

- Výzkumná otázka, metodologie, motivace

Především: přesně vymezit problémy/kontexty
(geograficky, chronologicky, tematicky)

Struktura/obsah

- Přibližně vědět, co chcete v kterých částech psát (a v jakém rozsahu)
+ buďte připraveni na to, že se cíl i struktura mohou/budou měnit

- Výzkumná otázka není zodpovězena.
- Řešení se odchyluje od zadání (není vysvětleno/zdůvodněno proč).
- Teoretická část nesouvisí s praktickou (nebo souvisí pouze volně).
- Chybí některé z náležitostí práce (stránkování) či předepsaná struktura (např. metodika není označena jako metodika).
- Neproběhla závěrečná kontrola textu: korektura; nevhodné nebo nevysvětlené formulace/termíny; členění; plagiátorství.

Jazykové prostředky závěrečných prací

- Význam, použití (kontext, předložky, gramatika, jednoznačnost...)
- Slovníky: výkladové, etymologické (vývoj významů a tvarů slov)

Čeština

Internetová jazyková příručka,
Slovník spisovného jazyka českého
Český národní korpus (používání jazyka),
Frázová banka akademické češtiny

Angličtina

Výkladové slovníky (Oxford, Cambridge,
Google,...)
Just the word – vyhledávání frází, použití ve větě
Korpusy (COCA, BNC, The Wikipedia Corpus)
Manchester Academic Phrasebank

Pozor na:

- Méně známé termíny, zkratky, akronyma – definice/vysvětlení
- Zájmena – co zastupují
- Slangové výrazy
- Synonyma – u odborných výrazů

*Mixed convection is a combination of **natural** and forced convection. Two dimensionless numbers in the correlations for mixed convection are the Grashoff number and the Reynolds number. The Grashoff number (for **free** convection) is a measure of the ratio...*

(Alley, 17)

- Nepřesné výrazy: opatrnost při používání – s vědomím že jsou nepřesné, a čtenář si bude muset chybějící informaci domyslet

so forth, etc., různé důvody (bez jejich udání), často...

(Swales & Feak, 23)

- Délka

There are some inorganic materials that can be used in tissue engineering by bioengineers in the process of tissue engineering that have been shown to be very promising.

Some inorganic materials have been shown great promise in tissue engineering.

(Swales & Feak, 25)

- Srozumitelnost (jednoduché/složené věty)
 - jedno sdělení/myšlenka
 - známá informace na začátku věty a ta nová na konci

Pozor na:

- Časy (minulý, přítomný, předpřítomný, konzistence)
- Heslovité vyjadřování (výčty) – má věta všechny náležitosti?
- Interpunkce (čárky)
- Pořadí slov/informací – někdy ovlivňují smysl věty (důraz)

- Každý odstavec = téma (několik vět – sdruženy na základě obsahu/souvislosti)
 - Návaznost vět (obsahová/tematická i formální – spojky, příslovce, zájmena)
 - Krátké: rozdrobení výkladu
 - Dlouhé: těžko uchopitelné (chybí orientační body)
-
- Rozčlenění textu = myšlenkový postup (logické pořadí)
=> lepší orientace v textu

(Čmejrková a kol., 163)

- Rozčlenění textu = myšlenkový postup (logické pořadí, známé myšlenky by měly být před novými)

obecné (známé) => konkrétní (detailnější),
problém => řešení, příčina => následek,
chronologie,
výčet => roztřídění (hierarchie)...

- Přehled literatury (Literature Review): pozor na „tennis match“ efekt (přebíhání od jednoho zdroje k druhému)
- Angličtina: úvodní věta odstavce, tzv. „topic sentence“, shrnuje téma daného odstavce.

Souvislost a provázanost textu, stručnost, jednoznačnost, míra jistoty

- Smysluplnost a soudržnost textu
- V rámci celého článku/kapitoly/odstavce/mezi větami
- Jazykové přechody a propojení

Přechody (Radváková a Sigmund, 52)

- Uvození podobných argumentů

Stejně, podobně, právě tak, podobným způsobem, také na tomto místě, srovnatelně...

- Zdůvodnění

Protože, neboť, vždyť, jak se ukazuje, jak vyplývá, jak lze doložit, věc se má tak...

- Protiklady, polemiky

I když, přesto, přece, naproti tomu, avšak, ale, na rozdíl od, v protikladu k, jinak, než, zatímco ...

- Provázanost vět: čárky, spojky, podřadná souvětí...

Mount St. Helens erupted on May 18, 1980. A cloud of hot rock and gas surged northward from its collapsing slope. The cloud devastated more than 500 square kilometers of forests and lakes. The effects of Mount St. Helens were well documented with geophysical instruments. The origin of the eruption is not well understood.

*Mount St. Helens erupted on May 18, 1980. **Its slope collapsing**, the mountain emitted a cloud of hot rock and gas. Within minutes, **the cloud** devastated more than 500 square kilometers of forests and lakes. **Although** the effects of the eruption were well documented, the origin is not well understood.*

(Alley, 71)

Vědecké psaní: being concise

- Stručnost, výstižnost
- Bez nadbytečných a duplicitních informací

Pozor na:

- Komplikované větné konstrukce
- Kупení přívlastků (přídavných jmen)
- Zbytečná/„vycpávková“ slova a obraty (Šesták, 100-103)

nutně musí
naprosto analogický = podobný
nalezli detekovatelnou aktivitu = zjistili aktivitu

soustředěná pozornost = pozornost
způsobit snížení = snížit

Lze tedy konstatovat, že...; Je ale potřeba si uvědomit, že...; Ukázalo se, že...; Bylo prokázáno, že; Je zřejmé, že...; Existují práce, které...

- Nejednoznačnost (text lze interpretovat více způsoby)

The solar collector worked well under passing clouds. (Alley, 38)

- Slova/fráze/věty (dělení, interpunkce)/příslovce a zájmena
- Pořadí slov

The proposed schedule is discussed below for the next four years.

In low water temperatures and high toxicity levels of oil, the technician tested how well the microorganisms survived.

(Alley, 40 - 41)

Vědecké psaní: vyjádření míry jistoty

- Modalita: rozdíl v přístupech čeština x angličtina
- Slovesa, podmiňovací způsob, příslovce...
- Výběr slovesa = postoj autora k nálezům (informacím) a míra jistoty

*Our experimental results **demonstrate** that space- and propagule-limitation both regulate *S. muticum* recruitment.*

(Cargill & O'Connor, 62-63)

demonstrate, mean** x **indicate, appears** x **suggest, may ...

dokazují, znamenají** x **naznačují, jeví se** x **doporučujeme, mohou ...

*Many studies have concluded that excessive credit growth **caused/contributed** to the global financial crisis.*

způsobil/přispěl

(Swales & Feak, 162)

- Využití modálních sloves (**may, might, can, could...**)

*Word-of-mouth advertising **can/may** influence a consumer's incentive to purchase a product.*

- Uvození pravděpodobnosti

It is clear that...

It is rather clear that...

It is very probable/highly likely that...

It is possible that...

Je jasné, že...

Je poměrně jasné, že...

Je velmi/vysoce pravděpodobné, že...

Je možné, že...

- Míra generalizace (zjemnění)

*Children living in poverty **appear/seem/tend** to do poorly in school.*

se jeví/se zdají/mívají

*... **Many (mnoho)** children living in poverty do poorly in school.*

*... **A majority of (většina)** children living in poverty do poorly in school.*

*... **Some (některé)** children living in poverty do poorly in school.*

*... **In most parts of the world (Ve většině částí)** children living in poverty do poorly in school.*

(Swales & Feak, 161)

Další tipy a postupy

Před vlastním psaním: vytvoření předběžné struktury/osnovy práce (co je třeba v textu/jeho částech uvést a v jakém pořadí, aby výsledný text dával smysl a informace byly provázané)

- Snazší zaměření vyhledávání zdrojů i jejich organizace (hůře se odbočuje)
- Lepší návaznost i mezi kapitolami (a lépe se k psaní vrací)
- Jasnější struktura na konci

Zpětné vytvoření osnovy pro kontrolu textu: Technique: Reverse Outlining (for a Scientific Article)

- Čtení => zlepšení psaní (apprenticeship)
- Styl psaní, vyjadřování, formulace
- Nalezení vlastních modelů/vzorů/šablon (srozumitelnost, organizace informací...)
- ... kritické zhodnocení: ve vědě se dá najít i množství hůře srozumitelných textů

- Proces – přepisování je jeho nezbytná součást
 - Zpětná vazba od jiného čtenáře (školitel, konzultant, student)
- Text lze vždy ještě vylepšit (ale někdy je potřeba skončit)
- Vyplatí se nechat rukopis „uležet“ – získat nadhled
- Logika, návaznost, srozumitelnost; odstranění zbytečných slov, vět i částí nebo podrobností či nejednoznačných formulací

AI a akademické psaní

Umělá inteligence v akademické práci (?)

Vyhledávání

Čtení

Psaní

- Pokud vím, co přesně hledám
- Rozšíření korpusu literatury

- Prvotní seznámení s textem
- Vysvětlení konceptů/částí textu

- Stylistické a gramatické úpravy
- Překlad

- **Není náhradou vyhledávání v citačních databázích**
- **Riziko informačních bublin**

- **Není náhradou kritického čtení**
- **Text je **vždy** nutné přečíst**

- **Chyby v terminologii**
- **Nadužívání vybraných slov**
- **Neslouží ke generování celých odstavců**

- Nástroje umělé inteligence slouží jako **doplňěk** k již osvědčeným postupům
 - Výstupy je nutné **vždy kriticky zhodnotit**

- Nástroj **volně přístupný při registraci v NTK**
- Vyhledávání literatury na základě otázky
- Citování z primárních zdrojů
 - Zobrazení parafrázované části textu
 - Upozornění na nové články
- Citační analýza

Registrovaní uživatelé NTK mají přístup k nástroji zdarma.

Pro vyhledávání na Scite_ není nutné vytvářet účet ani se přihlašovat. Účet je však nutný pro přístup k mnoha funkcím webu Scite_ (např. oznámení, historie asistenta a ovládací panely). První registraci (nebo přihlášení u již existujícího účtu) s jakoukoli emailovou adresou do Scite_ je potřeba provést ze sítě NTK (NTK-simple), přes **Sign Up** si vytvoříte účet a přihlaste se do něj. Následně bude daný účet fungovat pro vzdálené přihlášení přes **Log In** na stránce [Scite_](#).

In educational settings outside of healthcare, AI tools like chatbots have been instrumental in improving student learning outcomes. Wu and Yu's meta-analysis demonstrates that AI chatbots can facilitate students in identifying and solving problems, thereby boosting their self-efficacy and problem-solving abilities (Wu & Yu, 2023). Similarly, Kimmerle et al. note that students express significant interest and a desire for greater inclusion of AI topics in their studies, reflecting a cultural shift towards embracing AI as a collaborative partner in learning tasks (Kimmerle et al., 2023). This dual role of AI, both as a facilitator of knowledge and as a subject of study, underscores its importance in contemporary education.

more research is needed to examine the mechanisms underlying the effects of AI chatbots on students' learning outcomes. AI chatbots could help students promptly deal with learning problems, promoting their problem-solving abilities and self-efficacy in learning (Chang et al, 2022). AI chatbots could offer more training opportunities so that students developed learning

Do AI chatbots improve students learning outcomes? Evidence from a meta-analysis
Wu¹, Yu² 2023 *Brit J Educational Tech*

312 | 4 | 139 | 4

[Get access via publisher](#) [Add to dashboard](#) [Cite](#)

Psaní závěrečné práce: shrnutí

Zjistit požadavky a ujasnit si postup zpracování

-
- **Pokyny školy**
 - **Vedoucí práce**
 - **Repozitáře:** starší práce z oboru
 - **Konzultace** v akademické knihovně (NTK) nebo centru podpory akademického psaní

Proces psaní

- Každé psaní začíná **čtením**
 - **Organizace** zdrojů a systematická práce
 - Psaní a **přepisování**
 - **Zpětná vazba a jazyková korektura**
-

Kde hledat pomoc – NTK

Konzultace

- Vyhledávání a hodnocení informací
- Citování
- Struktura práce
- Individuální přístup
- Online i osobně

Podpora studentů vysokých škol

Online návody a vzorové SŠ práce

Nástroje pro psaní v cizím jazyce

AI nástroje pro výzkum

nadezda.firsova@techlib.cz

adam.urban@techlib.cz

reference@techlib.cz

Seznam použitých zdrojů

Akademické psaní v angličtině:

- ALLEY, Michael. *The craft of scientific writing*. Fourth edition. New York, NY: Springer, 2018. ISBN 978-1-4419-8287-2.
- BAILEY, Stephen. *Academic writing: a handbook for international students*. Fifth edition. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2018. ISBN 978-1-138-04874-4.
- CARGILL, Margaret; & Patrick O'CONNOR. *Writing scientific research articles: Strategy and steps*. Second edition. Chichester: Wiley-Blackwell, 2013. ISBN 978-1-118-57070-8.
- GLASMAN-DEAL, Hilary. *Science research writing for non-native speakers of English*. London: Imperial College Press, 2010. ISBN 978-1-84816-310-2.
- MONTGOMERY, Scott L. *The Chicago Guide to Communicating Science*. University of Chicago Press, 2017
- SWALES, John M. & Christine B. FEAK. *Academic writing for graduate students: Essential tasks and skills*. Third edition. Ann Arbor, MI: University of Michigan Press, 2012. ISBN 978-0-472-03475-8.

Akademické psaní v češtině:

- RADVÁKOVÁ, Věra a Tomáš SIGMUND. *Základy odborné práce*. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE, 2016. ISBN 978-80-245-2162-6.
- ŠESTÁK, Zdeněk. *Jak psát a přednášet o vědě*. Vyd. 1., dotisk 2002. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0755-5.
- ČMEJRKOVÁ, Světlá, František DANEŠ a Jindra SVĚTLÁ. *Jak napsat odborný text*. Praha: Leda, 1999. ISBN 80-85927-69-1.